

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării
Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0029-6

Coperta: Pere Borrell del Caso – *Escapando de la Critica* (1874)

Editor: Valentin Ajder

Vasile Cătălin Bobb

Pharmakon. Frânturi de text

E I K O N

2019

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
----------------------	---

I. TEXTE APROAPE LIBERE

Cum să renunți la filosofie înainte de a o începe.....	11
Ceea ce nu te ucide te plictisește de moarte (Număr tematic: Plictiseala...)	13
„Centura neagră în ontologie” (Număr tematic: Unde ne sunt ratații?).....	17
Exerciții de prostie (Număr tematic: Prostia!).....	21
Răul, Iubirea și Transcendența la Babeș-Bolyai	24
Cât de simplu poate fi un savant.....	27
Madlene și mituri	29
Penibila „miză”	32
Frânturi de text. A decide	34
Ironii eșuate	36
Cum să scrii un text cu adevărat prost (a) (manual practic (b) cu multiple consecințe (c)) (Număr tematic: Ridicolul).....	39

II. ÎNCERCĂRI

Limita hermeneuticii jungiene	45
Metafora „răului realității”	50
Tânguiri despre rău (I) (eșecul filosofiei?)	52
Tânguiri despre rău (II) (eșecul filosofiei?)	54
Ricoeur după Ricoeur (I)	57
Ricoeur după Ricoeur II.....	60

<i>Hermeneutica și răul</i>	63
<i>A descoperi hermeneutica lui Ricoeur: trei dificultăți</i>	66
<i>Problemele „hermeneuticii fenomenologice” în filosofia lui Ricoeur</i>	71
<i>Cum putem practica filosofia practică?</i> <i>- schiță asupra a două proiecte hermeneutice -</i>	78

III. CĂRȚI

<i>René Girard s-a „prăbușit”</i>	87
<i>Autenticitate (cu adevărat) pierdută</i>	89
<i>Tristețe metafizică</i>	92
<i>Fenomenologie practică. (manual de ghidare a privirii filosofice)</i>	94
<i>Lecturi universal diferite: ideologie și etică</i>	96
<i>Ce se întâmplă atunci când gândim (I) (Pentru o hermeneutică întemeietoare a fenomenului speculativ)</i>	102
<i>Ce se întâmplă atunci când gândim (II) (Pentru o hermeneutică întemeietoare a fenomenului speculativ)</i>	110
<i>O nouă epistemă: analogicul înlocuiește digitalul</i>	117
<i>Pentru o antropologie optimistă</i>	127
<i>Privind în oglinzile lui Vianu Mureșan</i>	130
<i>Moartea lui Dumnezeu, moartea politicii și o Prezență</i>	133
<i>Limitele gândirii și revelațiile sale</i>	137
<i>Sursele textelor (cronologic)</i>	143

Cum să renunți la filosofie înainte de a o începe

Vehemența celor care spulberă iluzii auctoriale spunând emfatic „comentariul este tot un comentariu” mă neliniștește¹. Adică nu înțeleg (?!), cum ar veni, comentariul e de rău?

Îmbulzind lucrurile înspre originea lor putem, în aceeași logică dar ceva mai frivolă, să precizăm că de fapt Parmenide împreună cu Heraclit îngheață întreaga poveste a originarului pentru eternitate. Istoric vorbind, jerbe de foc și puhoai de apă devin, după ei, inutile. Cohorte de filosofi așteaptă cumiști să le spunem pe unde le este cărarea: dumneata domnule Descartes ceva mai la dreapta, pentru că, vedeți, povestea cu glanda pineală nu merge fără un singur principiu, mă rog, în cazul dumitale, fără Dumnezeu. Pe câtă vreme dumneata, domnule Derrida (alăturarea e făcută sub analogia inițialei), ceva mai la stânga pentru că, ne-am prins, valorile succesive ale filosofării, deși cam palimpseste, sunt destul de împrăștiate (în paranteză fie spus, cei care au citit dreapta și stânga *altfel*, foarte bine).

Însă, inițial mă înșelasem...

Problema cu adevărat importantă este următoarea: cum să faci un comentariu filosofic fără să pară că nu faci decât un comentariu? Mai exact, cum să spui/scrui ceva cu adevărat important fără să fii reclamat drept un simplu comentator (desigur, *nu* ne despărțim de sensul monden al cuvântului). Într-o efortare sisifică, dată de dorința vie și absolută de a avea ceva incredibil de *autentic ca atare* de spus, cineva îmi lovește timpanele spunând: du-te și mai citește și tu ceva! Adică cum, de fapt, mai întâi să citim (!?) Atunci reînțeleg, pentru a nu știu câta oară, spusa lui Ricoeur „filosofarea e posibilă după ce

¹ Text publicat în *Tribuna*, Revistă de cultură, Nr. 103., 15-31 decembrie 2006, p. 21.

ai trecut prin iluzia filosofării fără presupuziții ". Deci drumul este acesta: mai întâi crezi că ai ceva teribil de spus/scriș fără să fi auzit/citit vreodată ceva. Mai apoi, realizezi paradoxul în care te afli și te apuci să asculți/citești. Însă lucrurile nu se încheie aici, de abia acum intervine adevăratul paradox. Adică, dacă nu începi prin a crede că ai ceva de spus/scriș fără a fi auzit/citit ceva vreodată, drumul este inutil. Trebuie să vrei să spui/scrii ceva ce nu ai auzit/citit niciodată, altfel ești pierdut.

Apodictic, să precizăm următoarele. Comentariul nu-i tot un comentariu atâta vreme cât crezi că poți să spui ceva fără să comentezi. Și apoi pentru a fi preciși, hermeneutica, în limitele ei generale, nu este tot un comentariu, mă rog, interpretare. Mi se va reproșa că nu, interpretarea este altceva decât un comentariu. Perfect de-acord, dar dacă hermeneutica este singura ontologie posibilă astăzi atunci să acceptăm că ea nu face decât să comenteze *fința*.

...acum mi-am mai revenit.

Exercițiul este următorul. Dacă tot ceea ce am scris până în acest moment nu este decât un comentariu (pe de o parte în registrul autorilor: Parmenide, Heraclit, Descartes, Derrida și Ricoeur, pe de alta, în registrul domeniilor: hermeneutica) rămâne să ne întrebăm asupra a ceea ce am vrut să scriem fără *autori și domenii*? În pofda argumentației conform căreia am arătat că Parmenide și Descartes stau sub același principiu (foc și Dumnezeu), că Heraclit și Derrida iubesc nespun apa, că Ricoeur a trăit multiple iluzii, că, în fine, hermeneutica comentează *fința*, totuși am avut un punct gol, cumva pur, necesar oricărei mirări (da, este vorba despre mirarea la care vă gândiți, cea filosofică) și anume aceea prin care am fi încercat să spunem toate acestea fără să fi citit nimic din tot ceea ce am citit.

Necesar ar fi rezultat următoarele: *vehemența celor care spulberă iluzii auctoriale spunând emfatic „comentariul este tot un comentariu” mă neliniștește. Adică nu înțeleg (!), cum ar veni, comentariul e de rău? Problema cu adevărat importantă este următoarea: cum să faci un*

comentariu filosofic fără să pară că nu faci decât un comentariu? Mai exact, cum să spui/scrii ceva cu adevărat important fără să fii reclamat drept un simplu comentator. Într-o sfortare sisifică, dată de dorința vie și absolută de a avea ceva incredibil de autentic ca atare de spus, cineva îmi lovește timpanele spunând: du-te și mai citește și tu ceva! Adică cum, mai întâi să citim (!?).

Dar și aici sunt o mulțime de citări: (a) cei care spulberă iluziile sunt de fapt cei pe care i-am citit, (b) dorința de a scrie ceva *ca atare*, *autentic* este desigur rezultatul a ceea ce am citit, (c) sfatul cu pricina este, la fel de desigur, tot din cei pe care i-am citit. Astfel că până la urmă nu mai rămâne nimic.

...și în fine,

A renunța la filosofie înainte de a o începe înseamnă să te fi apucat de filosofie (legiuni bibliografice infinite) fără să crezi mai întâi că ai fi putut s-o faci singur.

Ceea ce nu te ucide te plictisește de moarte **(Număr tematic: Plictiseala...)**

Nu înțeleg de ce Platon nu vorbește despre plictiseală². Există atâtea mărturii că plictiseala poate oricând face subiectul filosofiei încât se poate întreba de ce n-o fi existând și Ideea de Plictiseală Absolută alături de cea de Bine, Frumos, Adevăr etc. Cum se face de ceea ce ne însoțește zi de zi nu suportă întrebările lui Socrate? Oare plictisul nu poate sta pe post de preambul al istoriei, creației, activității cotidiene etc? Mi se pare că există o întreagă pedagogie care ne învâța că plictiseala trebuie descalificată. Nu-ți șade bine să afirmi că te plictisești.

² Text publicat în *Tribuna*, Revistă de cultură, Nr. 82., 1-15 februarie 2006, p.14.

Ești automat vinovat de lipsă de îndeletnicire. Iar a afirma, la un nivel abstract, posibilitatea plictiselii ca motor ideatic pare o impietate. Însă nimeni, absolut nimeni, nu poate afirma că a scăpat de preavinovatul sentiment. Pentru mine e de-a dreptul plictisitor să văd că marii filosofi occidentali, ei preabunii, nu se plictisesc niciodată în scrierile lor. Să fie, oare, numai apanajul oamenilor simplii?

Jaques Le Goff, celebrul medievalist, afirmă în „Imaginarul medieval” următoarele: „oamenii din acele vremuri trebuie să se fi plictisit teribil la apariția sfinților”. Stupoare totală la o astfel de afirmație! Pentru noi pare incredibil, adică incredibilul (apariția sfinților) devine banal. Suprasaturația nu suscită nimic, totul se uniformizează devenind o lentă intrare în normal, și, la limită, nici sfinții nu mai miră pe nimeni. Numai neobișnuitul poate suscita, regula nu. Ceea ce revine la a spune că, aici, intră pe scenă plictiseala care aduce cu sine o respingere a *prea*obișnuitului, a *prea*familiarului a ceea ce se întâmplă zi de zi, a rutinei, a vieții. Adică, la rigoare, plictiseala avertizează asupra condiției noastre de ființe ce-și desfășoară viața într-o relativă regularitate, spunând că cotidianul începe să deranjeze cerând, o acțiune. În acest registru pare ca totul plictisește, nimic cu scapă ei, plictiseala e cumva coextensivă existenței noastre.

Afirmația lui Le Goff, dincolo de faptul că m-a amuzat teribil, vine să schimbe întreaga grilă de lectură pe care mi-am putut-o imagina în cazul istoriei. A aranja istoria subiecților în funcție de plictiselile fiecăruia nu cred că ar întâmpina vreo dificultate. Binecunoscuții bufoni de la curțile regale nu vor să facă altceva decât să domolească plictiseala necuviincioasă a *trimisului* domnului pe pământ. Suetonius, în celebra sa carte „Viațile celor 12 Cezari”, ne povestește că Nero, dincolo de psihozele sale, degaja o plictiseală absolută. De ce oare dă foc Romei? Sau, altfel spus, de ce în timpul Imperiul roman, celebrele festivaluri țineau patruzeci de zile? Nu era o formă subversivă da a-i feri pe oameni de plictiseală, plictiseală care putea duce la revoltă?

Rămânând în același registru Antohi mărturisește, fără echivoc, că în timpul regimului comunist te plictiseai grozav. Adică, nu aveai

nimic de făcut și atunci citeai. Am avut mereu sentimentul că nu pot vorbi despre perioada comunistă, nu-mi aparține și resimt tentația de a învinovății, poate pe nedrept, pe oricine. În schimb, se pare, atunci aveai răgazul să te plictisești sănătos, ceea ce crea posibilitatea lecturii. Îmi amintesc cu plăcere de biblioteca părinților mei, o bibliotecă pestriță, plină de cărți, de toate soiurile.

Pentru că tot am ajuns aici, sub formă de adagiu, ce se petrece astăzi poate fi numit plictiseală patologică. Știm cu toții argumentul lui Freud în ceea ce privește religia; mecanism de apărare în fața intemperiilor vieții. În contrapartidă plictiseala funcționează ca și basculare a sentimentului de suprasaturație a atât de cotidienei existență, într-o nevoie de excludere a rutinei care oferă posibilitatea acțiunii. Însă astăzi se petrece că nu mai ai posibilitatea să te plictisești. Deși se poate afirma, fără putința de tăgadă că specificitatea epocii contemporane este plictiseala, totuși se pare că nu mai avem timp să ne plictisim. Celebra formulă a lui Schwarzenegger din Terminator II „*What doesn't kill you makes you stronger*”(?!), poate fi înlocuită cu „*Ceea ce nu te ucide te plictisește de moarte*”. Și în consecința, contemporanii noștri mediatici se chinuie să nu cumva, doamne ferește!, să ne plictisim. Ne oferă, mult mai corect ar fi, ne livrează, o întreagă grilă stimulativă care vrea, cu orice preț, să ne scoată din plictiseală. Această scoatere din plictiseală e analoagă, la limită, pentru societatea contemporană, scoateri din ascundere haideggerinee. *Aletheia* nu spune altceva decât că adevărul își așteaptă salvatorul, care la rândul său se așteaptă pe sine, într-o luptă continuă, să iasă din peșteră. Acum. Plictiseala ca și stare de fapt stă cuibărită, mâncând din sufletele nefericiților contemporani, transformându-i în cronofagi eterni. Salvatorul, desigur, nu mai este tocmai el, ci un alt *cineva* sau *altceva* cumva alocat, transsubstanțiat, de nefericita ființă, care-i dă obligația de al salva. Atunci salvatorul (lumea mediatică), primește cu bucurie această atribuție și... nu ne lasă să ne plictisim, adică muncește.

Iată o întreagă serie de motive pentru care plictiseala ar merita osteneala unei analize. În fine, pentru dragul argumentului, să imaginăm

Respect pentru oameni și cărți

că filosofia occidentală nu a uitat de plictiseală, că Platon ar fi acceptat ca Socrate să vorbească despre ea, și că, Gorgias iubea maieutica;

Socrate: Între atâtea trebuințe pe care omul le are, dacă ar fi să fi întrebat, unde crezi că vom găsi plictiseala.

Gorgias: De bună seama, Socrate, întrebare ta e un șiretlic.

Socrate: De ce crezi asta?

Gorgias: Pentru că răspunsul meu, dacă ar fi să fie, ar afirma că nu-i o trebuință a omului, ci o vină pe care o poartă oamenii, lăsată de zei.

Socrate: Dacă ar fi să cred că acesta este un răspuns, că zeii nu se plictisesc niciodată.

Gorgias: Desigur, așa e.

Socrate: Dar asta înseamnă că zeii nici nu se bucură, așa cum o facem noi oamenii atunci când activitatea noastră ne ferește de plictiseală.

Gorgias: Ai dreptate Socrate.

Socrate: Asta înseamnă că Cronos nu ar fi trebuit să se unească cu Rheia, pentru că nu avea nevoie de nimic, de nici o activitate.

Gorgias: Pe toți zeii, Socrate, ai dreptate!

Socrate: Dar totuși a făcut-o ceea ce înseamnă că nu se simțea foarte bine singur și, mai mult, avea nevoie de o activitate.

Gorgias: Socrate, rămân fără cuvinte!?

Socrate: Poate că totuși până și zeii se plictisesc,...

„Centura neagră în ontologie” (Număr tematic: Unde ne sunt ratații?)

În celebrul roman a lui Martin Page „*M-am hotărât să devin prost*” aflăm că eroul nostru ajunge la forțele de muncă hotărât să se angajeze³. O mai mult sau mai puțin tânără doamnă îl întreabă: „Ce pregătire aveți?” „Am terminat facultatea de istoria artei, am un masterat în studii iudaice, momentan sunt doctorand în filozofie.” „Bine, veni inevitabil răspunsul/întrebare al tinerei doamne: dar ce știți să faceți, efectiv?” „Păi?!... am centura neagră în ontologie.” Bine, bine, am spune noi, dar cu câți dani⁴?

Cu ceva vreme în urmă, când încă mai eram student (și filosofia se scria pentru mine cu majuscule), făceam autostopul până la Baia Mare, un drum de trei ore cu mașina. Desigur, lipsa mea de conversație era permanentă și, probabil, agasantă pentru șoferul plictisit al unei foarte prospere firme. Prima dată când mi-am declinat identitatea, fiind forțat de întrebările interminabile, în sensul în care am afirmat că sunt student la filosofie, am fost nevoit să răspund veritabilei întrebări cu sarcină epistemologică: ce a fost mai întâi, oul sau găina? Păi... să vă explic: dumneavoastră sunteți într-un paradox, oricum ar trebui să ne adresăm aici genericii, e oarecum o întrebare tautologică; apoi, din punctul de vedere al ontogenezei, nu cred că avem răspuns (distingând între varianta creaționistă și cea evoluționistă); desigur, putem urmări varianta, mult mai convenabilă, a filogenezei; Dar, să mă repet, sunteți într-un paradox!

³ Text publicat în *Tribuna*, Revistă de cultură, Nr. 86., 1-15 aprilie 2006, p. 19.

⁴ Îi mulțumesc amicului meu Petru Moldovan pentru această sugestie/întrebare care, că tot veni vorba, este autorul cărții: *Moshe Idel: Dinamica misticii iudaice*, Ed.Provopress, Cluj, 2005

A doua oară, când registrul a căpătat conotații ontologice într-un câț șoferul, auzise probabil de Nietzsche, întrebă: care-i treaba cu Dumnezeu? există sau nu? Păi...să vă explic: întrebarea dumneavoastră suportă explicații ontologice dacă rămânem în paradigma patristicii sau scolasticii, însă, Kant demonstrează că Dumnezeu funcționează ca idee regulativă, iar limita cunoașterii noastre, ca și condiție de posibilitate a acestei cunoașteri, nu poate forja asemenea întrebări.

O a treia oară, când registrul e prin excelență hermeneutic: ce rost are Viața? Păi...să vă explic: maniera de abordare existențialistă schimbă raportul esență/existență, unde sensul vieții este construit de propria noastră persoană, deci, în consecință, viața e un ansamblu al propriilor construcții/decizii, iar legitimitatea întrebării dumneavoastră poate căpăta consistență numai în raport cu propria dumneavoastră existență.

O ultimă dată: mi-am schimbat discursul, am spus că sunt gunoier. Am mers foarte liniștit până acasă, discutând despre cât de tare ne fură ăștia.

Să nu patetizăm, totuși. Filosofiei încă îi mai rămâne ceva de făcut, iar Lyotard (*Condiția Postmodernă*, Ed. Babel, București, 1993) demonstrează acest fapt: la nivelul intra-atomilor, a paralogiei, a paradoxurilor științifice, a raportului joc de limbaj performativ/adevăr etc iată câte ocazii de a pune la lucru speculativul din noi, care stă să se reverse. Desigur, nu mai putem performa la nivelul metapovestirilor, dar, ne spune Lyotard, să nu ne pierdem speranța, invizibilul științei lasă încă loc metadiscursurilor. Atunci, să ascultă de Lyotard⁵: dacă astăzi, într-adevăr, performativitatea unei acțiuni ia locul adevărului, atât de drag nouă, însă numai pentru puțin timp, până ajungem să ne întrebăm, de exemplu, de performativitatea teoriei relativității care nu-și regăsește încă sensul, atunci nouă nu ne rămâne decât să speculăm pe marginea acestui vid științific. Adică, acest tip de

⁵ Desigur, avem aici doar una din tezele sale, în sensul *tare* sau *slab* al cuvântului. Pentru toate celelalte a se vedea textul.

paradox al ineficienței științei în paradigmă performativă răstoarnă, cred, discursul filosofic înapoi spre începuturi. Cum anume? În sensul avansului pe care l-a căpătat știința, care a spulberat orice loc filosofiei, făcându-i loc, totuși, acolo unde aceasta nu a ajuns, încă, până la capăt. Însă, să mă ierte Dumnezeu, nu cădem din nou în vechea problemă a idealismului unde nu mai ajungeam niciodată cu picioarele pe pământ? Unde Spiritul lui Hegel, treacă-meargă, încă mai atinge totuși, în drumul său dialectic, biata ființă mundană (deși, curios pentru mine, pseudonimul sub care funcționează Spiritul este Logica), unde Noumenul (Datoria în sine) al lui Kant (a se vedea „*Religia în limitele rațiunii pure*”, Ed. Humanitas, București, 2004) își dădea seama că, în ceea ce privește activitatea zilnică a omului, ar face bine să-i lase loc și lui Dumnezeu, unde.....șamd. O singură diferență notabilă: timpul se răstoarnă; nu mai avem o dispunere verticală (unde fratele mai mare al istoriei, probabil eternitatea, zâmbește ironic la chinurile zadarnice a atât de trecătorului moment însă fără a-și dezminți promisiunea) ci una orizontală (unde istoria mănâncă progresiv, bucurându-se de fiecare moment al evoluției). Ajuns, apoteotic, la aceste reflecții voi spune: primesc bucuros să mă întorc la nivelul metapovestirilor!

Însă adevărul⁶ (dacă mai avem voie să folosim acest concept) postmodernismului pare că nu vrea să-mi dea dreptate, iar eficacității centurii mele negre (fie ea cu sau fără un dan) îi lipsește perspectiva, în sensul foarte concret al valabilității pe piața muncii. Lipsa, spre pildă, a obligativității filosofiei în cadrul liceal spune exact ceea ce spune: nu mai are nevoie de comentarii. Apoi, aici este vorba și despre refuzul societății, care nu prea a auzit de filozofi, care, la rândul lor, sunt ușor autiști. Acest fapt se datorează tocmai intelectualilor care provoacă o

⁶ Ah!..., cât de potrivit ne explică Foucault cum stau lucrurile în cazul *cuvintelor* și cât de agreabil ne expune Derrida cum stau *cuvintele* în cazul *cuvintelor* și cât de adecvat ne povestește Baudliard cum *metamorfозarea lucrurilor* (în sensul brut al cuvântului) s-ar putea să fie completă și, în fine, cât de satisfăcător ne învață Deleuze de ce *planul de imanență* ucide toți zeii.

Respect pentru oameni și cărți

întreagă gâlceavă⁷ acrobatică, fiind foarte ofticați că s-ar potrivi mai bine conceptul de interculturalitate decât cel de multiculturalitate, că alteritatea trebuie, în sfârșit, recunoscută, că religia *versus* rațiune trebuie, din nou, pusă în drepturi, că știință e ultima realitate a epocii noastre, că globalizarea e un efect al profitului dorit de capitaliști, că, vai!, lumea contemporană e o masă amorfă, produs al societății media, că.. etc. Fără a întreba, împreună cu șoferul meu: care-i treaba cu omul ăsta? Păi.... să vă explic cum stau lucrurile....

⁷ Există în breasla centurilor cu foarte mulți dani (în kyokushinkay, spre exemplu, nivelul maxim este de 12) un soi de autoritate piramidală care se bazează nu atât pe performanța efectivă la nivelul tehnicii de luptă, cât pe comandamente oarecum despotice date de autoritatea supremă – sensei-ul – care posedă numărul maxim de dani. În această societate piramidală, sensei-ul poate dispune, după bunul plac, de ceea ce au sau nu au voie să facă luptătorii de sub el. Această putere se poate manifesta pe două paliere distincte: unul care se legitimează de la tradiție și încă mai păstrează structuri magice (fiind posibil de transportat în realitate prin intermediul simbolului și al metaforei), și un altul, mult mai concret, cel al decretelor foarte vizibile. Interacțiunea dintre cele două reclamă o hermenutică, pentru ca luptătorul vizat să înțeleagă despre ce anume este vorba. Se pare că aici Foucault are de două ori dreptate: mai întâi (primul Foucault), în sensul în care se produce o depozitare a caracterului metaforico-simbolic al comandamentelor care alunecă, în timp sau după strategia pe care o aplică sensei-ul, într-o grilă de simple semne; prin care treptat, în funcție de posibilitatea de pricepere a luptătorului vizat, metafora cade în semn pentru a deveni cât mai lizibilă. Apoi, în cel de al doilea (al treilea Foucault), acest tip de persuasiune, de la invizibil la vizibil, de la metaforic la concret, aduce în discuție tocmai puterea absolută pe care sensei-ul o are și, în același timp, jocul pe care-l poate desfășura, cu mare abilitate, în ambele registre.

Exerciții de prostie (Număr tematic: Prostia!)

Undeva în Șora (de fapt, trebuie să mărturisesc; știu exact unde) aflu cu surprindere, ceea ce deja știam de la Aristotel și într-o bună măsură intuim copilărește, că există în fiecare dintre noi disponibilitatea, efectivă, de a face ceva foarte bine⁸. În alte cuvinte e vorba despre posibilitatea de geniu care mijește în fiecare colț al ființei noastre. Foarte clar spus, stă în codul potențialității (desigur aristotelice) noastre că avem o șansă în a deveni, cizmar, bucătar, soldat, filozof de geniu. Adică, nu trebuie să ne îngrijorăm, autenticitatea devenirii noastre stă într-un moment de grație arondat perseverenței. Perfect; însă ce ne facem când simțim fiorul autenticității și-l înșfăcăm violent pentru al face a-l nostru? Ne spune Șora: perseverăm. Perfect în acord; însă ce ne facem când doar credem că l-am înșfăcat surprinzând de fapt ceva ce nu-i al nostru? Nu ne spune Șora, o face Ortega Y Gasset; anume cum că există o presiune socială a inautenticului care-i forțează pe unii indivizi să devină inautentici. Explicația culturală a marelui filozof ne convine de minune însă, credem noi că dincolo de, bat-o vina, societate, care în absoluta ei inautenticizare ne forțează prin tot felul de presiuni proprii numai ei să devenim inautentici, trebuie că rămâne undeva și o doză de prostie proprie numai nouă. Prostia stă în credința posibilităților noastre înșelate de propria noastră persoană și, cu deasupra de măsură, de societate, societate care cumva creditează prostia în care ne aflăm.

Trei coordonate se pare că putem distinge: grația, perseverența și societatea. Desigur, un geniu nu are nevoie să distingă, însă noi,

⁸ Text publicat în *Tribuna*, Revistă de cultură, Nr. 95., 16-31 august 2006, p. 12.